

ปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วประทับรถยนต์พระที่นั่ง ไปยังโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ ที่นั้น นายสุพจน์ เลาว์ณศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน พลโท พิชาญเมธ ม่วงมณี แม่ทัพภาคที่ ๓ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ จากนั้น ทรงพระดำเนินเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จอยู่เป็นจำนวนมาก มีพระราชดำรัสกับราษฎรเหล่านั้นอย่างใกล้ชิด จากนั้นได้พระราชทานถุงของขวัญให้แก่ทหารประจำกองพันทหารราบที่ ๑๗๒ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๗ และพระราชทานถุงของขวัญให้แก่ราษฎรยากจนบ้านไม้ล้าน บ้านปางคาม บ้านน้ำจาง และบ้านเมืองน้อย แล้วเสด็จเข้าพลับพลาที่ประทับ พระราชทานพระราชวโรกาสให้ผู้บัญชาการกองกำลังนเรศวร กราบบังคมทูลรายงานสรุปถวายให้ทรงทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดน และการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดน ตั้งแต่ช่องทางก๊วยวอก จังหวัดเชียงใหม่จนถึงอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งบ้านไม้ล้านเป็นหมู่บ้านเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และด้านการเกษตร รวมทั้งการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ในโอกาสนี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำรัสถึงเรื่องการให้แต่ละหมู่บ้านสามารถผลิตอาหารได้อย่างพอเพียง สมควรแก่เวลา จึงประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ หมู่ที่ ๔ บ้านนาป่าแปก ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปถวายราชสักการะพระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประดิษฐานอยู่ภายในศูนย์บริการและพัฒนาเกษตรที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรม ณ เรือนประทับแรมศูนย์บริการพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เวลา ๑๗.๕๖ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จลงแทนพระองค์ ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานพระราชวโรกาสให้ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ประจำปี ๒๕๕๕ (มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาชริตมงกุฎ ประถมาภรณ์ช้างเผือก) เฝ้าทูลละอองพระบาทรับพระราชทาน ฯ

เวลา ๐๘.๐๐ น. (เวลาท้องถิ่น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากโรงแรมเพียราเรอไซเทน ซึ่งเป็นที่ประทับไปยังโรงเรียนมัธยมมิวนิก นิมเฟินบวร์ค เพื่อทอดพระเนตรโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและชั้นเรียนวิชาต่างๆ ทรงรับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรตลาดในนครมิวนิกและพิพิธภัณฑ์ของเล่น สมควรแก่เวลา จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับโรงแรมที่ประทับ เพื่อทรงฝึกซ้อมดนตรีกับวงปี่พาทย์ไม้มวมบ้านปลายเนิน

วันพุธ ที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖

เวลา ๑๔.๐๐ น. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง จากสนามเฮลิคอปเตอร์ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอ

เมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านแม่ปาง หมู่ที่ ๑ ตำบลสันติคีรี อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เวลา ๑๔.๓๙ น. เสด็จพระราชดำเนินถึงสนามเฮลิคอปเตอร์ชั่วคราวบ้านแม่ปาง หมู่ที่ ๑ ตำบลสันติคีรี อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ ที่นั้น นายสุพจน์ เลาวณย์ศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน พลโท พิชายเมธ ม่วงมณี แม่ทัพภาคที่ ๓ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ จากนั้นประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดบ้านแม่ปาง ทรงพระดำเนินเข้าอุโบสถ ทรงพระเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์ จำนวน ๒๐ รูป แล้วเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง ไปยังโครงการธนาคารอาหารชุมชน ตามพระราชดำริ บ้านแม่ปาง หมู่ที่ ๑ ตำบลสันติคีรี อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงทรงพระดำเนินเข้าสู่พลับพลาที่ประทับ พระราชทานพระราชวโรกาสให้ เลขาธิการคณะทำงานโครงการ ฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ ฯ โดยสรุปว่า จากการทำสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำโครงการธนาคารอาหารชุมชน ตามพระราชดำริ ที่บ้านแม่ปาง โดยยึดถือโครงการธนาคารอาหารชุมชน ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้นแบบในการพัฒนาและขยายผล ซึ่งได้ดำเนินการคัดเลือกราษฎร ๒๐ ครอบครัว เข้าร่วมโครงการ ฯ จัดตั้งหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนแบบผสมผสาน โดยเน้นการทำฟาร์มตัวอย่าง จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ราษฎรมีผลผลิตเพียงพอแก่การบริโภคและจำหน่ายได้ตลอดปี ทำให้มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นครอบครัวละ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน จากนั้นประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังศาลาที่ประทับทรงงาน เพื่อทอดพระเนตรผลงานของสมาชิกศิลปาชีพและราษฎรในโครงการธนาคารอาหารชุมชน ตามพระราชดำริ ที่ได้พระราชทานคำแนะนำให้ทอผ้าขนแกะ ทอผ้ากระเหรี่ยงและละว้า โดยใช้กรรมวิธีการย้อมด้วยสีธรรมชาติ ปรับปรุงลดตายและประยุกต์เป็นเสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาด ทรงรับซื้อผลิตภัณฑ์ผลงานศิลปาชีพ เพื่อให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นำไปจำหน่ายต่อ และทรงรับราษฎรที่สมัครใจเข้าเป็นสมาชิกศิลปาชีพ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมจะได้มีรายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง สมควรแก่เวลา จึงประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรม ณ เรือนประทับแรมศูนย์บริการและพัฒนาเกษตรที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านแม่ปาง หมู่ที่ ๑ ตำบลสันติคีรี อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หน่วยแพทย์พระราชทานเดินทางล่วงหน้าไปตั้งหน่วยแพทย์ชั่วคราวทำการตรวจรักษาราษฎรผู้ป่วยเจ็บ ตลอดจนทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ด้วย

เวลา ๐๙.๐๐ น. (เวลาท้องถิ่น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จออก ณ โรงแรมเพียาเรอไซเทน ซึ่งเป็นที่ประทับ พระราชทานพระราชวโรกาสให้คนไทยที่มีถิ่นพำนักในนครมิวนิคและเมืองใกล้เคียงเฝ้าทูลละอองพระบาท

เวลา ๑๙.๑๐ น. (เวลาท้องถิ่น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากโรงแรม เพียาเรอไซเทน ซึ่งเป็นที่ประทับ ไปยังห้องแม็กซ์ โจเซฟ ซาส์ล โรงละครมิวนิค เพื่อทรงระนาดเอกร่วมกับวงปี่พาทย์ไม้นวมบ้านปลายเนิน ในการแสดงดนตรีไทยในงาน “ไทยคอนเสิร์ต”

ณ นครมิวนิค เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงร่วมงานเลี้ยงรับรอง ซึ่งจัดถวายโดยรัฐบาลแห่งรัฐบาวาเรีย ณ ห้องไก เซอร์ซาล โรงละครมิวนิค ในโอกาสนี้ พระราชทานพระราชวโรกาสให้ คุณหญิงบาร์บารา ชไตเลอร์ กงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ ณ นครมิวนิค เฝ้าทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงิน โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖

เวลา ๑๔.๐๐ น. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์ พระที่นั่ง จากสนามเฮลิคอปเตอร์ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปทอดพระเนตรศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย บ้านโป่งแดง หมู่ที่ ๕ ตำบลพ่าบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เวลา ๑๔.๔๕ น. เสด็จพระราชดำเนินถึงสนามบินเฮลิคอปเตอร์ศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย บ้านโป่งแดง หมู่ที่ ๕ ตำบลพ่าบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีนายสุพจน์ เลาว์ณยศศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน พลโท พิชาญเมธ ม่วงมณี แม่ทัพภาคที่ ๓ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ จากนั้นประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่โครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายในศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง ทรงพระดำเนินเข้าพลับพลาที่ประทับพระราชทานพระราชวโรกาสให้ เลขานุการคณะทำงานโครงการ ฯ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ ฯ โดยสรุปว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งหน่วยงานต่างๆ มีความพร้อมที่จะให้ความรู้และส่งเสริมอาชีพให้ราษฎร โดยคณะทำงานได้พัฒนาระบบภายในศูนย์ ฯ ให้เชื่อมโยงกับหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ราษฎร และเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ โดยเฉพาะงานด้านศิลปาชีพ รวมทั้งจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมธรรมชาติและวิถีของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ บริเวณริมแม่น้ำปาย ศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปายแห่งนี้ ถือเป็นแหล่งความรู้ และศูนย์กลางการพัฒนาในการฝึกอบรมราษฎร และสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตร เช่น การส่งเสริมการปลูกหวายและไผ่ การเพาะกล้วยไม้พันธุ์เอื้องแซะ สำหรับสกัดเป็นน้ำหอม การจัดตั้งกลุ่มยุวชนเกษตรกรบนพื้นที่สูง การปรับปรุงพันธุ์แกะ เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่นุ่มยิ่งขึ้นและนำไปทอดรมฝ้าย นอกจากนี้ ยังมีการฝึกกำลังประชาชนตามแนวชายแดน เพื่อให้สามารถป้องกันตนเอง และช่วยเหลือราชการด้านรายงานข่าวสารต่างๆ ในโอกาสนี้ ทรงปล่อยพันธุ์ปลาเพื่อแพร่ขยายพันธุ์สำหรับเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของราษฎร จากนั้น ทรงพระดำเนินไปยังสนามหน้าเรือนรับรองโป่งแดง ทอดพระเนตรผลงานศิลปาชีพ และพระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศการประกวดการทอผ้าและการปักผ้าพื้นเมืองของเผ่าต่างๆ สมควรแก่เวลาจึงประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอนเพื่อประทับเครื่องบินพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังท่าอากาศยานกองทัพอากาศ ดอนเมือง แล้วประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

เวลา ๑๘.๑๒ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และ

๙ เมษายน ๒๕๔๖

9 April 2003

พระราชทานพันธุ์ปลาเพื่อเป็นอาชีพเสริมแก่ราษฎรในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ บ้านไม้สัน หมู่ที่ ๗ ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Her Majesty the Queen presenting breeds of fish to a member of the Mae Hong Son Province Development Project under the Royal Initiation of Her Majesty the Queen at Mai San Village, Pang Mapha District, Mae Hong Son Province.